

skega raziskovanja v Avstriji, H. Steiner zapis o linških konferencah, kjer je doprinos R. Necka še posebej velik in viden, W. Neugebauer pa je prispeval članek o raziskovanju odporništvu v Avstriji. Zbornik zaključuje bibliografija jubilaranta, ki jo je sestavila I. Ackerl, seznam sodelavcev zbornika s kratko predstavitevijo njihovega dela, medtem ko sta registra oseb in krajev povsem smiselno na koncu vsake knjige. Na koncu naj omenim, da se mi ob tako široko zasnovanem zborniku res zdi škoda, da k sodelovanju ni bil povabljen noben Jugoslovan ali da se vabilu, kar upam, da se ni zgodilo, ni odzval.

Franc Rozman

Geschichte als demokratischer Auftrag. Karl R. Stadler zum 70. Geburtstag, Europa Verlag Wien, München, Zürich 1983, 327 str.

Trije znani in pomembni zgodovinarji delavskega gibanja v Avstriji so v zadnjih letih ob svojih življenjskih jubilejih dobili svoje zbornike. Najprej Rudolf Neck, potem Herbert Steiner, oba za šestdesetletnico in zdaj za svojo sedemdesetletnico tudi Karl R. Stadler. Vsem trem je skupno dolgoletno organizacijsko in vsebinsko delo pri srečanjih zgodovinarjev vse Evrope in (v zadnjih letih tudi) drugih kontinentov, ki so se 1984 že dvajsetič odvijala kot Internationale Tagung der Historiker der Arbeiterbewegung v Linzu, pri katerih se srečajo v nadvse plodnih diskusijah zgodovinarji zelo različnih svetovnih nazorov. Konferenca je postala že pravi pojem in na tako raven ter ob tako sistematično pripravljenu programu ji je mogoče postaviti ob bok le malo podobnih znanstvenih srečanj med zgodovinarji. Prizadevanja dr. Stadlerja tu niso bila in niso majhna. Ob linških konferencah pa je prav njegova zasluga, da se je v okviru univerze v Linzu ustanovil Ludwig Boltzmanov inštitut za zgodovino delavskega gibanja, ki je v petnajstih letih postal zelo profilirana znanstvena institucija, ob katerih se je razvilo lepo število mladih zgodovinarjev v prominentne predstavnike avstrijske historiografije, ki prevzemajo katedre na različnih avstrijskih univerzah.

Skupina profesorjevih najožjih učencev in nadaljevalcev njegovega dela je ob Stadlerjevem življenjskem jubileju izdala pričujoči zbornik, ki je ubran na isto temo, če lahko tako imenujemo čisto določeno pojmovanje področja sodobne zgodovine, ki v veliki meri izhaja iz posebnosti linškega inštituta. Reči je treba, da si je sodobna zgodovina v Avstriji svoj položaj kot nova in posebna disciplina v okviru historiografije šele morala izboriti, tu pa je veliko storila prav linška univerza s poudarkom na socialnih in gospodarskih vedah.

Tako se je pojmovanje sodobne zgodovine v okviru linške univerze obrnilo v drugo smer kot pa je bil primer pri nekaterih drugih historičnih inštitutih, in sicer v tem smislu, da je bil dan večji poudarek gledanju na sodobno zgodovino kot na historično socialno vedo. Večji poudarek kot dogodkovni zgodovini ali zgodovini osebnosti je bil namenjen razvojni in strukturalni zgodovini. Že pri osnovanju Ludwig Boltzmannovega inštituta je bila v ospredju misel, ki je postala tudi motto naslova pričujočega zbornika, namreč »realizirati demokratično sporočilo zgodovine, da bi bila zgodovinska realnost

delavskega gibanja, ki jo je tradicionalno zgodovinopisje zapostavljalo, znanstveno ovrednotena«. Srečna izbira je bila, da je bil prav profesor Stadler predstojnik inštituta za sodobno zgodovino kot tudi inštituta za družbo in politiko in tako je bilo omogočeno »politično in socialno angažirano raziskovanje v liberalni klimi s stalnimi diskusijami in medsebojnim plemenitenjem« kot sami avtorji menijo v uvodu publikacije.

Zbornik uvajajo tople spremne besede bivše ministrice dr. Herte Firnberg, tem pa sledi osem večjih razprav, od katerih se Gerhard Botz pod naslovom Novejša zgodovina med kvantifikacijo in oralno zgodovino ukvarja z razmišljanji o novih virih in metodah v sodobni zgodovini, predvsem z vidika socialnih ved, Helmut Konrad nas seznanja s problematiko in stanjem raziskav o zgodovini delavstva pod naslovom Zgodovina delavstva in prostor, na metodološko področje delavske kulture sega razprava Reinharda Kanonierja Okolje — kultura vsakdanjega življenja — delavska kultura. Brigitte Perfahl je napisala razpravo K vprašanju deficita marksizma v avstrijski socialni demokraciji med leti 1889—1901, Josef Weidenholzer razmišlja o Zgodovinskih opazovanjih k vprašanju razmerja med znanostjo in delavskim gibanjem v Avstriji, Evelyn Gröbl se ukvarja v razpravi Znanstveno svetovnonazorsko prepričanje kot politična zahteva predvsem z Dunajskim krogom, Hans Hautmann pa s prevratnimi razrednimi spopadi v razpravi O vrednotenju množičnih gibanj in razrednih bojev v revolucionarnem času 1917—1920, o problematiki zgodovinskih filmov pa Helene Maimann v prispevku Zgodovinske slike — k razmerju med zgodovino in likovnimi mediji.

Tem razpravam sledi prispevek Christiana Broda o Karlu R. Stadlerju kot človeku in o njegovem delu. Knjigo pa zaključuje Stadlerjev življenjepis in bibliografija ter seznam avtorjev. Vsekakor lahko rečemo, da zbornik Geschichte als demokratischer Auftrag ni samo kurtoazno darilo jubilarntu, ampak so Stadlerjevi učenci z zanimivimi in pomembnimi rezultati razgrnili ne le sadove svojega dela, ampak tudi hotenja in želje ter rezultate dela svojega učitelja, rezultate, ki pričajo o zagnanem delu in dostojno zastopajo avstrijsko historiografijo v sodobnem evropskem zgodovinopisju.

Franc Rozman

Arbeiterbewegung — Faschismus — Nationalbewusstsein. Festschrift zum 20 jährigen Bestand des Dokumentationsarchiv des österreichischen Widerstandes und zum 60. Geburtstag von Herbert Steiner. Europa Verlag Wien-München—Zürich 1983, 493 str.

V letu 1983 je poleg že omenjenega zbornika ob 70-letnici Karla Stadlerja izšel še zbornik posvečen šestdesetletnici Herberta Steinera, zgodovinarja, ki je znan tudi pri nas, saj je v različnih strokovnih publikacijah v Jugoslaviji objavil nekaj svojih razprav, med njimi tudi v Prispevkih za zgodovino delavskega gibanja. Večkrat je bil gost različnih slovenskih in drugih jugoslovanskih inštitutov in muzejev, številni jugoslovanski zgodovinarji ga poznamo kot neumornega, spretnega in učinkovitega blagajnika konferenc v Linzu, pa kot